MOJA POSVOJITELJSKA OBITELJ

Projekt financira Europska unija u okviru programa IPA, komponenta Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija za 2012. godinu.

safu
SREDIŠNJA AGENCIJA ZA FINANCIRANJE I UGOVARANJE

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

adopta
Udruga za potporu posvajanju

RODA
roditelji u akciji

MATEJ

MOJA POSVOJITELJSKA OBITELJ

O PROJEKTU KALEIDOSKOP

NAZIV PROJEKTA:
KALEIDOSKOP - unapređenje prava djece u različitim obiteljima za tolerantnije i raznovrsno društvo

Projekt financira Europska unija u okviru programa IPA, komponenta Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija za 2012. godinu. Projekt je ugovoren u sklopu EU programa dodjele bespovratnih sredstava IPA 2012 Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za osiguravanje djelotvorne provedbe standarda EU u ostvarenju ljudskih prava. Ugovorna tijela su Ured za udruge i Središnja agencija za financiranje i ugovaranje.

VRIJEDNOST PROJEKTA:
Ukupna vrijednost projekta je 157.430,00 eura, a Europska unija financira 149.558,50 eura, što iznosi 95% ukupne vrijednosti projekta.

PROJEKT PROVODI: Roditelji u akciji – Roda

PARTNERI NA PROJEKTU:
ADOPTA – Udruga za potporu posvajanju
LET – Udruga za unapređenje kvalitete življenja

SURADNICI NA PROJEKTU: Zagreb Pride

VRIJEME PROVEDBE: 4.11.2015. – 4.5.2017.

MJESTO PROVEDBE: Republika Hrvatska

KONTAKT: roda@roda.hr

Stajališta izražena u ovoj publikaciji isključiva su odgovornost udruge Roditelji u akciji - Roda.

KALEIDOSKOP

unapređenje prava djece u različitim obiteljima za tolerantno društvo

OPĆI CILJ PROJEKTA

Unaprijediti zaštitu ljudskih prava jednoroditeljskih i posvojiteljskih obitelji i životnih partnerstava s djecom i njihov pristup njihovim pravima.

SPECIFIČNI CILJEVI PROJEKTA

- Osigurati primjenu ljudskih prava jednoroditeljskih i posvojiteljskih obitelji te životnih partnerstava s djecom kroz zagovaračke akcije usmjerene jačanju međusektorske suradnje OCD-ova, javne uprave i relevantnih institucija.
- Povećati pristup zakonskim i socijalnim pravima jednoroditeljskih i posvojiteljskih obitelji te životnih partnerstava s djecom kroz obrazovanje, podršku i osnaživanje.
- Povećati svijest građana, jednoroditeljskih i posvojiteljskih obitelji, životnih partnerstava s djecom, javnih institucija i OCD-ova o pravima i potrebama djece u različitim obiteljima, kroz jačanje kapaciteta i javne kampanje.

AKTIVNOSTI PROJEKTA

- Zagovaranje poboljšanja prava djece u različitim obiteljima kroz razvoj preporuka za njihovo primjenjivanje.
- Izgradnja kapaciteta volontera, organizacija civilnog društva i javnih institucija usmjerenih na poboljšanje prava djece u različitim obiteljima putem programa obuke "Sve obitelji su jednake u svojoj različitosti".
- Edukacija i podrška jednoroditeljskih i posvojiteljskih obitelji te životnih partnerstava s djecom u zaštiti i ostvarivanju njihovih prava.
- Podizanje svijesti o ljudskim pravima jednoroditeljskih i posvojiteljskih obitelji te životnih partnerstava s djecom putem javnih kampanja.

MOJA POSVOJITELJSKA OBITELJ

Ovo je vodič za sve roditelje koji razmišljaju kako, kada i zašto razgovarati s djetetom o svojoj obitelji, o načinu na koji je nastala i kako funkcionira. Trudit ćemo se približiti vam teme važne svakomu djetetu i obitelji te se nadamo da ćete ovdje pronaći odgovore na neka od svojih pitanja i nedoumica.

Obitelj je okruženje u kojemu polažemo temelje za daljnji život. U njoj učimo o sebi i drugima, počinjemo shvaćati način na koji naša obitelj, okruženje i svijet funkcioniraju. Način na koji živimo u svojim obiteljima te vrijednosti za koje se zalažemo ponekad nisu istovjetni onima u našemu okruženju, pa se naša djeca mogu naći u raskoraku razumijevanja te različitosti. Stoga je važno da razgovaramo s djecom o svim važnim i nevažnim stvarima i idejama, a ponajviše o onim posebnim, po kojima se razlikujemo od drugih, koje je nama, djetetu, ali i okolini teže razumjeti ili prihvatiti.

Vodič *Moja posvojiteljska obitelj* nastao je kako bi prikazao što posvojiteljske obitelji čini posebnima i zašto je važno o tome razgovarati. Namjera mu je osnažiti vas roditelje za česte i otvorene razgovore o temama kojih se ponekad sami bojite ili zbog kojih se osjećate nesigurnima.

Vodič je podijeljen u nekoliko cjelina. Kako biste se lakše snašli, zavirite u ovaj kratak pregled tema o kojima ćete moći čitati više u nastavku:

O OBITELJIMA 6

O posvojiteljskim obiteljima 7

ZAŠTO SU OBITELJSKI RAZGOVORI VAŽNI 9

O identitetu 9

O identitetu posvojenoga djeteta 11

O povjerenju 12

Što pomaže razvoju bliskih odnosa i povjerenja u obitelji? 13

ZAŠTO JE VAŽNO RAZGOVARATI S DJETETOM O POSVOJENJU? 14

NAČELA RAZGOVORA 16

SMJERNICE ZA RAZGOVOR 17

Opće smjernice za razgovor 20

KAKO I KADA RAZGOVARATI S DJETETOM O POSVOJENJU? 21

Kako razgovarati? 21

Kada što reći? 23

Korisni izrazi 31

DODATNI SAVJETI 33

Što još može pomoći? 33

Što kada se dijete teško nosi s činjenicom da je posvojeno? 36

ZA KRAJ... 37

O OBITELJIMA

Neke su obitelji male, neke velike, neke su biološke, neke nastaju posvojenjem, u nekim su obiteljima dvije mame, u nekima dva tate, a u nekima je samo jedan roditelj. Postoje obitelji u kojima roditelji više ne žive zajedno ili su osnovali nove obitelji. Neke obitelji imaju mnogo djece, neke nemaju nijedno, u nekima članovi sliče jedni drugima, a u nekima se razlikuju.

Kakve god bile, obitelji su zajednice kojima pripadamo, u kojima rastemo, učimo, volimo, iz kojih putujemo, u koje se vraćamo. Za obitelj smo vezani zauvijek - i kada smo sretni i kada smo tužni, kada griješimo, kada padamo i kada se ponovno uzdižemo.

Biti član neke obitelji određuje način na koji odrastamo, gradimo odnose, privrženost, povjerenje, određuje u što vjerujemo, kako se odnosimo prema sebi i prema drugima, kako reagiramo na zahtjeve okoline i kako se nosimo s izazovima. Obitelji nam pomažu da stvorimo sustav vrijednosti, ugrađuju u nas osjećaj pripadanja, uče nas o prošlosti i očekivanju budućnosti. Obitelji u kojima odrastamo temelji su na kojima gradimo samostalan život i često određuju obrasce po kojima stvaramo svoje buduće obitelji.

O POSVOJITELJSKIM OBITELJIMA

Neke obitelji nastaju posvojenjem. Posvojenje je poseban oblik obiteljsko-pravnoga zbrinjavanja i zaštite djeteta bez odgovarajuće roditeljske skrbi, kojim se stvara trajan odnos roditelja i djeteta. Posvojiteljske su obitelji po mnogo čemu slične drugima, a po nekim su svojim odlikama jedinstvene.

Djeca intenzivno doživljavaju posvojenje. Kada o svojim osjećajima počnu otvoreno govoriti, mogu naučiti kako se nositi s njima.

Posvojiteljske obitelji nastaju činom posvojenja djeteta (ili djece) koje iz različitih razloga ne može odrastati u svojoj biološkoj obitelji. Važno je biti svjestan da su odluke u vezi s posvojenjem rezultat procjena i odluka odraslih osoba (npr. stručnih radnika centara za socijalnu skrb, posvojitelja), a nikada nisu rezultat odluke djece.

Djeca koju posvajamo imaju svoju priču, svoje biološko naslijeđe i iskustva koja su do trenutka posvojenja proživjela. Često se događa da su bila primorana mijenjati mjesto smještaja dok nisu došla u svoju obitelj. Kada su posvojena, postaju dio obitelji - zauvijek. U tome trenutku dobivaju još jednu ulogu koja će ih obilježiti kao osobe i odrediti način na koji će polako oblikovati svoj identitet.

Prema UNICEF-ovoj Konvenciji o pravima djeteta sva djeca imaju pravo na:

- Život, svoje ime, nacionalnost i identitet.
- Život s roditeljima.
- Izražavanje svojega mišljenja koje roditelji i odrasli trebaju prihvatiti i saslušati.
- Otkrivanje stvari i dijeljenje mišljenja s ostalima - govoreći, crtajući, pišući ili na bilo koji način koji ne šteti drugima.
- Izbor vjere i uvjerenja.
- Izbor prijatelja, pridruživanje kakvoj grupi ili njezino osnivanje, sve dok to nije na štetu ostalih.
- Privatnost.
- Informacije s radija, interneta, iz novina, knjiga ili drugih izvora o svemu što je važno za dobrobit djeteta: Odrasli bi se trebali pobrinuti za to da te informacije ne naškode djeci te bi im ih trebali pomoći pronaći i razumjeti.
- Poznavanje svih svojih prava: Odrasli bi trebali poznavati prava djece te pomoći djeci da što više saznaju o njima.
- Zaštitu od povrede i maltretiranja kako tjelesnoga tako i psihičkoga.

ZAŠTO SU OBITELJSKI RAZGOVORI VAŽNI?

Obitelj je okruženje u kojemu polažemo temelje za daljnji život. I da, važno je kako živimo - kako se ponašamo i odnosimo jedni prema drugima i okolini, na koji se način budimo, na koji se način okupljamo, a na koji razilazimo. Svako će dijete usvojiti mnogo iz primjera koje mu dajemo svojim ponašanjem, svojim stavovima i sustavom vrijednosti.

Jednako je važno o tome i razgovarati. Razgovor s roditeljima pomaže djeci da bolje razumiju međuljudske odnose, ali i da nauče izražavati svoje ideje, imenovati osjećaje i unutarnje doživljaje te razvijati odnose s drugima. Komunikacijom djeca uspostavljaju i usvajaju norme ponašanja, grade vlastiti sustav vrijednosti te razvijaju svoja očekivanja i ideje o sebi, obitelji i svijetu. Kroz razgovor djeca čuju ono što je izgovoreno, ali osjete i način na koji je što izgovoreno. Djeca razumiju i upijaju sve o čemu s njima razgovaramo, čak i kada su premalena da bi nam odgovorila.

Razgovarajući s djecom, pomažemo im da nauče nešto o sebi i o drugima. Tako ona lakše i s više razumijevanja oblikuju svoj identitet te bolje razumiju i prihvaćaju zašto se nešto događa i na koji je način to povezano s njima.

O IDENTITETU

Identitet je osobni doživljaj samoga sebe. Svi ga imamo već od rođenja i polako nas određuje (u mlađoj dobi) ili ga pak postajemo svjesni i aktivno ga formiramo (u adolescenciji i tijekom života). Identitet možemo jednostavnije objasniti postavimo li si pitanje *Tko sam ja?* Svim odgovorima na ovo pitanje imenujemo dio svojega identiteta.

Netko će na pitanje *Tko sam?* odgovoriti tako da će najprije nabrojati svoje životne uloge, npr. ulogu kćeri ili sina, oca ili majke, studenta ili znanstvenika. Netko će se možda početi opisivati, npr. *Ja sam dobar/marljiv/tvrdoglav/znatiželjan*, a netko će pak najprije pomisliti

POKUŠAJTE SAMI!

JA SAM ....

KĆI, SIN, MAJKA, DJED...,

UČENIK, LIJEČNIK, KUHAR...,

DOBAR, MARLJIV, TVRDOGLAV, ZNATIŽELJAN...

na svoj sustav vrijednosti i na ono što mu je važno u životu, npr. kako gradi prijateljstva, kako preuzima odgovornosti, u koga ili što vjeruje, što mu u životu znači ljubav. Sve je to dio našega identiteta jer je identitet skup svih naših uloga, karakteristika, uvjerenja, vrijednosti, načina na koje reagiramo u različitim situacijama, svih malih i velikih stvari zbog kojih smo upravo takvi kakvi jesmo.

Svaki životni događaj i svaka promjena životnih okolnosti mijenjaju nas i izgrađuju kao osobe, a time mijenjaju i izgrađuju i naš identitet. U to se ne ubrajaju samo velike životne promjene poput polaska u školu, na fakultet, novi posao ili pak promjene poput sklapanja ili razvoda braka ili pak posvojenja nego i sve svakodnevne sitnice kojih ponekad nismo ni svjesni. Svaka pohvala, pokuda, nečije odbijanje ili prihvaćanje, postignuća i porazi doprinose slici o nama samima. Sve nas to motivira da otkrivamo i tragamo za još neotkrivenim dijelovima sebe.

Pritom svatko od nas gradi svoj identitet kroz iskustva i odnose s njemu značajnim osobama - s roditeljima, članovima obitelji, s prijateljima i širom okolinom. Sve te interakcije odredit će nekoliko vrsta našega identiteta:

- Individualni identitet: Odgovara na pitanje *Tko sam i što sam ja?*
- Socijalni identitet: Pod njim se podrazumijevaju uloge i statusi definirani društvom.
- Kolektivni identitet: Pod njim se podrazumijeva svjesnost pripadanja nacionalnoj, etničkoj ili kakvoj drugoj skupini.

POZNAVANJE ČINJENICA O SEBI POMOĆI ĆE DJETETU DA SE UPOZNA, DA PRIHVATI I INTEGRIRA SVOJ IDENTITET TE DA RAZVIJE ZDRAVU SLIKU O SEBI.

O IDENTITETU POSVOJENOGA DJETETA

Za posvojenu su djecu potraga za identitetom i njegova izgradnja nešto složenije, što je prije svega posljedica njihova dvojnoga identiteta – biološkoga i posvojenoga. Biološki je identitet često povezan s različitim gubitcima i nedostatkom informacija. Posvojeni identitet dijete tek treba izgraditi, pri čemu nema smjernica biološkoga naslijeđa. To ga može zbunjivati i otežati mu izgradnju identiteta.

Posvojenje za sobom donosi različita pitanja, a na neka od njih ponekad je teško odgovoriti.

Djeca se mogu pitati: Zašto sam izgubio biološku obitelj? Kako su izgledali moji prvi dani života? Komu sličim? Na koga znam lijepo crtati? Kako to da ja imam dvije obitelji, a neka djeca jednu?

Gubitak i promjena obitelji uzrokuju stres koji se izgradnjom odnosa, novih uloga i otkrivanjem osobnih vrijednosti polako smanjuje.

S djetetom se možete povezati i tako da razgovarate o tome što vam je zajedničko. Primjećujući da imate istu boju očiju, da slično trčite, da dijete kao i baka voli šale, gradite osjećaj pripadnosti i zajedništva. Sličnost ne mora nužno biti genetski uvjetovana.

O POVJERENJU

Način na koji razgovaramo o svemu što se u obitelji događa ili o tome kako su obitelji nastale važan je za djetetovo stvaranje cjelovite slike o sebi. To su razgovori koji se ponavljaju tijekom godina i koji se, ovisno o djetetovoj dobi, vode na različite načine. Roditelji bi trebali biti ti koji će djetetu pomoći da upozna i prihvati sebe i svoju povijest, kao i emocije koje će pratiti proces prihvaćanja.

Ne učinimo li to mi kojima naša djeca vjeruju ili kojima uče vjerovati, ostaje prazan prostor koji mogu popuniti dječja mašta i priče, pa čak i uvrede druge djece, što ostavlja puno teže posljedice.

Važno je naučiti djecu da jedan dio njihove prošlosti može biti bolan i težak, ali da ta prošlost nije sve što djeca jesu te da za tu prošlost, bez obzira na to kakva ona bila, djeca nisu odgovorna.

ŠTO POMAŽE RAZVOJU BLISKIH ODNOSA I POVJERENJA U OBITELJI?

- Pokazivanje djetetu da vam je važna osoba u životu
  Bezuvjetna ljubav prema djetetu pozitivno doprinosi tomu kako ono vidi sebe.

- Započinjanje razgovora o posvojenju u vašemu domu
  Ne možete utjecati na to kada i gdje će se povesti razgovor na temu posvojenja, ali možete pripremiti i dijete i sebe na pitanja koja dolaze iz okoline.

- Istina prilagođena dobi djeteta
  Važno je ne uskraćivati djetetu informacije i ne mijenjati ih. Svaka neistinita informacija poslije može otežati izgradnju povjerenja.

- Slušanje djetetovih pitanja i odgovaranje na njih
  Djeca će postavljati samo ona pitanja za koja osjećaju da su dopuštena, stoga je važno da roditelji djetetu daju do znanja da je u redu razgovarati o svemu što ga zanima.

- Davanje pozitivnoga primjera iskazivanja emocija
  Naučite dijete kako da na prihvatljiv način iskaže svoje osjećaje i brige.

- Briga o osjetljivim trenutcima
  Budite pažljivi za vrijeme rođendana ili blagdana jer za dijete to mogu biti i teški dani.

- Pravo na povjerljivost podataka
  Kada je dijete malo, roditelji imaju odgovornost sačuvati njegovu životnu i obiteljsku priču. Kada odraste, mlada će osoba odlučivati o tome na koji način i u kojoj mjeri želi dijeliti informacije o svojoj intimi.

ZAŠTO JE VAŽNO RAZGOVARATI S DJECOM O POSVOJENJU?

Svako dijete ima potrebu i pravo znati istinu o sebi, svojim korijenima i obiteljima. Istina je važna i zbog potrebe za sigurnošću, pripadanjem, izgradnjom obiteljskih vrijednosti i običaja, kao i za izgradnjom vlastitoga identiteta - kao člana obitelji, pripadnika šire zajednice i cijeloga svijeta.

Djeca žele razumjeti kako su postala dijelom neke obitelji, što se događalo u njihovoj prošlosti te što mogu očekivati u budućnosti. Pritom imaju pravo na iskrene i istinite informacije te na otvorene razgovore primjerene svojoj dobi, a roditelji su ti koji bi im ih trebali omogućiti. Na taj način djeca uče prihvatiti i razumjeti sebe, ali i druge. Tako im pružamo i sigurne temelje za ulazak u svijet različitosti u kojemu mogu ponosno koračati ako znaju tko su i kako se mogu nositi s izazovima života.

Razgovor roditelja i djece o posvojenju važan je i zato što:

- Djeca imaju pravo na informaciju o sebi, svojoj povijesti i obitelji.
- Razgovorom djeca grade cjelovit identitet.
- Razgovorom roditelji djeci omogućuju da prepoznaju i izraze svoje emocije na siguran način i u pouzdanome okruženju.
- Roditelji im bolje od drugih mogu objasniti sve što se dogodilo.
- Djeca od roditelja trebaju dobiti sigurnost u ljubav i u trajnost obiteljske veze.
- Djeca moraju znati da je komunikacija s roditeljima otvorena i da uvijek mogu pitati ono što ih zanima.
- Razgovorom djeca grade povjerenje u roditelje.
- Razgovorom se obitelj zbližava.

Ne zaboravite djetetove osjećaje!

Kada razgovaramo o posvojenju, važno je znati da je njime dijete mnogo toga dobilo, ali da je i mnogo toga izgubilo - biološke roditelje, braću ili sestre, zajedničke uspomene, kulturu, jezik i običaje te okuse, mirise i zvukove na koje je naviknulo. Prirodno je da zbog tih gubitaka dijete tuguje na svoj način. Neka djeca možda neće pokazati svoje osjećaje niti će željeti razgovarati o njima, a neka neće biti ni svjesna svoje tuge.

Na nama je roditeljima da prihvatimo da dijete tuguje i da mu pomognemo da se nosi s teškim osjećajima. Ako njegove osjećaje ne primijetimo i ne razgovaramo s djetetom o njima, ono može pomisliti da se samo mora nositi sa svime što ga tišti.

NAČELA RAZGOVORA

U razgovoru s djecom ne postoje točni i netočni odgovori na njihova pitanja jer svaka je obitelj, kao i dijete, drugačija. Važni su način na koji s djetetom razgovaramo, koristimo li pozitivan i afirmativan rječnik te prihvaćamo li različitosti i na koji im način pristupamo.

> ***Ponekad je puno važnije kakvi su nam govor tijela i unutarnji stav nego ono što smo odlučili reći djetetu.***

Uz sve to treba voditi brigu o dobi djeteta, razvojnome razdoblju i u skladu s time o količini informacija koje dijete može primiti i razumjeti, a da ga to ne optereti ili da u njemu ne izazove osjećaj krivnje i odgovornosti.

DJECA KOJA SU OD NAJRANIJE DOBI MOGLA S RODITELJIMA OTVORENO RAZGOVARATI O TEŠKIM OBITELJSKIM TEMAMA KAŽU KAKO IM JE UPRAVO TO PRUŽILO OSJEĆAJ DA SU ŽELJENA, VOLJENA I PRIHVAĆENA. RANO JE DJETINJSTVO DOBRO VRIJEME ZA PRVE RAZGOVORE KOJI ĆE POSTAJATI SVE SLOŽENIJI KAKO DIJETE SAZRIJEVA.

SMJERNICE ZA RAZGOVOR

Svako je dijete drugačije, ali postoji nekoliko smjernica koje mogu pomoći u razgovoru o posvojenju.

OSNOVA JE SVEGA DA POSLUŠATE (I ČUJETE) SVOJE DIJETE, SAZNATE ŠTO MU ZAISTA TREBA I TO MU PRUŽITE. DAJTE MU ONO ŠTO TREBA, A NE ONO ŠTO JE VAMA POTREBNO.

1. **Razgovarajte o posvojenju od najranije dobi odnosno od trenutka kada dijete dođe u obitelj**. Tako dijete prihvaća posvojenje, svoju priču i način na koji se o posvojenju govori kao sastavni i prirodan dio svojega života.

   Prije nego što priču ispričate djetetu, vježbajte je u sebi i zamišljajte što bi vas ono moglo pitati. Tako ćete izbjeći neugodnu šutnju, ali i pronaći najbolji način na koji vaše dijete može razumjeti svoju priču.

2. **Razgovore o posvojenju prilagodite dobi djeteta**. U ranijoj dobi na početku razgovora mogu pomoći slikovnice, crtani filmovi ili pričanje priča. Važno je da način izražavanja bude prilagođen djetetu.

   Informacije koje u početku dajete djetetu ne trebaju biti potpune, ali ne smiju biti neistinite. Primjerice, znate li nešto iz djetetove prošlosti što bi ono teško shvatilo i što bi ga opteretilo i uznemirilo, možete reći "Mama se nije mogla brinuti za dijete".

3. **Iskrenost i istina su ključni**. Priča o posvojenju priča je o djetetovu identitetu. Prilagođavanje priče djetetovoj dobi nipošto ne znači da je smijete mijenjati, dodavati nepoznate detalje ili je uljepšavati neistinama. Bolje je reći da nešto ne znate nego lagati.

Prirodno je da imamo potrebu zaštiti dijete od gubitaka i povređivanja, ali ponekad to nije moguće. Ono što možemo učiniti jest pomoći djetetu da se nosi s emocijama koje posvojenje i priča o njegovoj obitelji mogu u njemu izazvati.

4. **Razgovarajte često. Važno je stvoriti osjećaj otvorenosti i spremnosti za razgovor kada god to dijete poželi ili zatreba.** Ponavljanje razgovora o posvojenju pomaže djetetu da sve bolje razumije i prihvati. Neke će teme o posvojenju djetetu biti zanimljive i emotivno prihvatljive u prvome razgovoru, a za prihvaćanje nekih drugih trebat će mu godine.

Razgovarajte o aktualnim temama i o temama koje su djetetu važne. Primjerice, kada dijete pođe u školu, možete razgovarati o različitostima među ljudima i obiteljima te o osjećajima vezanim uz to, o prijateljstvima, odnosima, prihvaćanju i odbacivanju.

5. **Ako dijete ne započinje razgovor i ništa ne pita, ne znači da je nezainteresirano. Pronađite način da stvorite situaciju za razgovor.** O nekim temama dijete mnogo toga može saznati iz razgovora u kojima ne sudjeluje izravno. Djeca se često zainteresiraju za neku temu onda kada se govori o nekome drugome.

Ponekad je dobro otvoreno pitati dijete – "Zanima li te što o posvojenju?"

6. **Pomozite djetetu da izrazi svoje osjećaje.** Djeca ponekad ne znaju što im se događa, ne prepoznaju svoje osjećaje i ne mogu reći što ih je prouzrokovalo. Pomozite im da imenuju svoje osjećaje te da ih izraze. Maloj će djeci to biti lakše kroz crtanje, igranje s lutkama ili oblikovanje gline, a starijoj će djeci pomoći pričanje vlastite priče, pisanje dnevnika ili razgovori sa stručnim osobama.

7. **Podrška je iznimno važna kako za život u obitelji tako i za život do dolaska u obitelj.** Ako je dijete posvojeno nešto starije i ima dužu osobnu prošlost koje se sjeća, tome je razdoblju djetetova života važno dati na važnosti. Izbjegavate li razgovore o ugodnim ili neugodnim događajima iz djetetova života prije dolaska u vašu obitelj, ti događaji neće nestati, tj. neće postati manje važni.

Neprihvaćanje ili ignoriranje djetetove priče kod njega može stvoriti zbunjenost, podvojenost i sram.

8. **Pravo na privatnost informacija.** Priča o posvojenju djetetova je intimna priča. Kada je dijete malo, roditelji su ti koji odlučuju koliko informacija žele dijeliti i s kim. Kada odraste, dijete informacije o sebi može dijeliti onako kako ono odluči. Važno je naučiti kako odgovarati na pitanja i komentare okoline te tomu podučiti i dijete.

Pitanja iz okoline ne moraju biti zlonamjerna, ali ako prelaze vaše granice, na njih ne trebate odgovarati. U redu je reći kako je to djetetova i vaša osobna stvar.

Neka od čestih pitanja na koja se treba pripremiti:

Predškolska dob: Odakle sam došao? Jesam li bio u tvojemu trbuhu? U čijemu sam trbuhu bio? Zašto me moji biološki roditelji nisu zadržali?

Školska dob: Što znači to da sam posvojen? Misle li moji biološki roditelji na mene? Kako su me mogli dati ako su me voljeli?

Adolescencija: Zašto su me napustili? Zašto se to moralo dogoditi baš meni? Što posvojenje znači mojim roditeljima?

OPĆE SMJERNICE ZA RAZGOVOR

Unaprijed razmislite o tome što ćete reći djetetu i na koji ćete način to učiniti. Razmislite i o pitanjima koja bi vam dijete moglo postaviti.

Prilagodite način izražavanja dobi svojega djeteta. S vremenom pružajte više informacija o procesu posvojenja, kao i o njegovoj biološkoj obitelji.

Budite iskreni, ali imajte na umu da mala djeca nisu spremna čuti baš sve detalje o procesu posvojenja.

Promatrajte djetetove reakcije i pitajte ga zanima li ga što u vezi s posvojenjem.

Obratite pozornost na djetetov način komunikacije i neverbalne znakove.

Zamolite dijete da vam ispriča priču o svojim najranijim sjećanjima i o procesu posvojenja. Postavljajte mu pitanja.

Dijete treba dobiti poruku da su njegovi biološki roditelji važni te da ih poštujete.

Otvorenost u razgovoru s djetetom o njegovu rođenju i procesu posvojenja ne znači i potpunu otvorenost prema svakoj osobi.

Vi ste ti koji određujete granice i čuvate djetetovo pravo na privatnost. Podučite dijete tomu što je privatnost (npr. razlikuje se od tajne i tabua).

KAKO I KADA RAZGOVARATI S DJETETOM O POSVOJENJU?

KAKO RAZGOVARATI?

Obiteljski zakon preporučuje da roditelji kažu djetetu da je posvojeno do njegove sedme godine. Savjetujemo vam da ne čekate toliko dugo na razgovor o toj važnoj temi. Dijete zna i osjeća sve što mu se u životu događa, čak i kada to ne pokazuje ili kada to ne može objasniti.

S djetetom treba razgovarati o posvojenju od trenutka kada postanete obitelj. To treba činiti često i na različite načine. O tome možete govoriti djetetu i kada je dojenče. Što je dijete starije, bolje može razumjeti što je posvojenje. Važno je da način razgovora bude prilagođen dobi djeteta. Iskrenost i istinitost su bitne, kao i količina informacija koju dijelite s djetetom. Kako dijete raste, pružajte mu više informacija o procesu posvojenja te o njegovoj biološkoj obitelji.

Važno je zapamtiti nekoliko osnovnih pravila razgovora!

• Uvijek treba govoriti istinu i iznositi provjerene informacije. O biološkoj obitelji treba govoriti pozitivno. Ona je dio djetetova identiteta.

• Počnite pričati priču od početka - od toga kako dolaze bebe i kako je dijete bilo u trbuhu. Započnite priču s majkom koja je dijete rodila. Uvijek se vraćajte na taj početak jer je vaše dijete na ovaj svijet došlo rođenjem, a ne posvojenjem.

• Priča o posvojenju uvijek je priča o djetetu i o tome kako je stiglo u vašu obitelj i dobilo nove roditelje (to nije priča o vama i o tome kako niste mogli dobiti dijete pa ste ga išli tražiti).

• Koristite se svime što vam u razgovoru može pomoći – crtanim i igranim filmovima, slikovnicama, fotografijama, komentiranjem djece u prolazu i trudnica, druženjem s drugim posvojiteljskim obiteljima.

• Poštujte potrebu djeteta da razgovara o posvojenju. Poštujte i njegovu odluku da o posvojenju ponekad ne želi govoriti.

KADA ŠTO REĆI?

Svaka životna i razvojna faza kod djeteta dovodi do sazrijevanja - **fizičkoga, emocionalnoga, kognitivnoga i socijalnoga**. Iako ste možda već mnogo puta razgovarali o posvojenju i o djetetovim osjećajima vezanim uz njega, često se događa da ono u svakoj novoj fazi osjeti potrebu ponovno razgovarati o tome i svaki mu put može biti potrebno vrijeme za žalovanje. Važno je da ga podržite u tome da proživi sve što osjeća te da se suoči sa svime što ga muči. U tim trenutcima budite uz njega.

Djeca u dobi od 0 do 4 godine

Dijete koje u obitelj dođe u najranijoj fazi života ne može odgovarati, ali može slušati što mu govorite, može osjetiti način na koji govorite, kakva vam je boja glasa i sl. Djeca do četvrte godine ne mogu razumjeti značenje posvojenja, ali mogu razlikovati pozitivno i negativno, ugodno i neugodno.

Tema posvojenja tako ulazi u djetetov život kao njegov prirodni dio.

Najmanjoj djeci možete govoriti o posvojenju blagim glasom u trenutcima kada se opuštate i povezujete. Dijete će tada osjetiti sigurnost.

Govoriti tako malome djetetu o posvojenju može djelovati čudno i zbunjujuće jer vam ono ne može odgovoriti. Važno je da o tome govorite u sigurnu okruženju kada ste smireni te kada se osjećate ugodno.

Dijete vrlo rano može prihvatiti činjenicu da je posvojeno, ali tek oko pete godine počinje u potpunosti shvaćati što to zapravo znači.

Kada razgovarate o posvojenju s tako malim djetetom, izražavajte se sažeto i jednostavno kako biste bili sigurni da vas je ono razumjelo. Pritom mu je važno naglasiti da ono nije odgovorno za to što mu se dogodilo u biološkoj obitelji niti da je odgovorno za posvojenje. Djeca te dobi prolaze kroz fazu egocentrizma, pa im je teško sagledati situaciju objektivno. Zato misle da sve stvari ovise o njima te odgovornost za njih pripisuju sebi.

Priču o posvojenju započnite od početka - kada je dijete bilo u trbuhu.

Možete se koristiti sljedećim objašnjenjima:

Roditelji su te sigurno voljeli.
Nisu se mogli brinuti za dijete.
To što se događalo nema veze s tobom i ti nisi kriv.
Odrasli su učinili sve da donesu najbolju odluku odnosno da spriječe problem, ali nisu mogli.

Sada smo mi tvoja obitelj – zauvijek! Uvijek ćemo se brinuti za tebe. Ostat ćemo zauvijek zajedno.

Zamolite dijete da vam priča o svojim najranijim iskustvima. Neka vam ispriča priču o tome kako je posvojeno. Postavljate mu pitanja. Na taj ćete način provjeriti je li razumjelo sve ono o čemu ste mu prije govorili.

Čega je dijete te dobi svjesno?

Može zamijetiti razlikuje li se fizički od ostalih članova svoje obitelji.
Ne može potpuno razumjeti što je posvojenje.
Postavlja jednostavna pitanja o fizičkim razlikama.
Spremno je naučiti i prepričati svoju priču o posvojenju.

Djeca u dobi od 4 do 6 godina

U dobi od četiri odnosno pet godina djeca polako počinju razumijevati koncept vremena, tj. počinju osvještavati da se vrijeme mjeri danima, tjednima i godinama. Bolje razumiju i obiteljske veze, tj. odnose između roditelja i djece, mame i tate, brata i sestre. Razgovarajući s djetetom te dobi, možete mu ispričati na koje sve načine obitelji mogu nastati. Naglasite da su svi načini jednako vrijedni i važni.

DJECA TE DOBI NE RAZLIKUJU ŠTO ZNAČI RODITI SE U OBITELJI, A ŠTO ZNAČI DOĆI U OBITELJ POSVOJENJEM! MOGU MISLITI DA SE SVA DJECA RAĐAJU U JEDNOJ OBITELJI I ONDA ŽIVE S DRUGOM (ILI DA VIŠE PUTA MIJENJAJU OBITELJ). TREBAMO IM POMOĆI DA BOLJE RAZUMIJU SVOJU PRIČU TE DA O NJOJ ZNAJU RAZGOVARATI S DRUGOM DJECOM.

Saznanje da je obitelj grupa ljudi koja se međusobno pronašla može kod djeteta umanjiti mogući osjećaj nelagode zbog različitosti od druge djece.

Prepoznajte kada dijete iznova prolazi kroz vlastito iskustvo posvojenja. Podržite ga u tome. Pomoći vam mogu igre s lutkama, plišanim igračkama, kockama ili pak slikovnice, priče i crtani filmovi s temom posvojenja.

U igrama dijete nerijetko preuzima glavnu ulogu izgubljenoga djeteta, a odrasla osoba uključena u igru može preuzeti ulogu majke koja traži i pronalazi svoje dijete. Kroz takvu igru dijete može nesmetano iskazati svoj strah od toga da bude ostavljeno ili izgubljeno. Uloga majke doprinosi djetetovu osjećaju da ima osobu koja se želi i može brinuti za njega. Te su igre izrazito važne za dijete i treba im pokloniti dovoljno pažnje, vremena i prostora. Ako dijete započne igru samo, budite tihi promatrač. Kada vas pozove u igru, prihvatite uloge i upute koje vam daje.

Djeca trebaju prihvatiti svoju prošlost kako bi izrasla u zdrave odrasle ljude. Upravo im igre posvojenja mogu pomoći u tome.

Iako ih ne zna izreći, dijete u novoj obitelji može imati ovakve misli:

Bojim se da ćete me i vi napustiti.
Pustite me da budem svoja osoba. Nemojte mi mijenjati ime, to je jedino što je moje od rođenja.
Nemojte od mene tražiti da vas odmah zovem „mama“ i „tata“ ako mi to izaziva nelagodu. Recite da biste voljeli da vas tako zovem kada budem spreman.
Nekada želim razgovarati o svojim biološkim roditeljima i volio bih kada biste vi potaknuli takve razgovore.
Rođendani ili blagdani mogu mi biti teški.
Ako sa mnom ne razgovarate o mojoj prošlosti, mogu misliti da je to nešto čega se treba sramiti.
Pomozite mi da povežem dijelove svojega života u cjelinu tako što ćete mi omogućiti razgovor i sjećanja na moj život prije vas.

Djeca u dobi od 6/7 do 10 godina

Razdoblja velikih promjena, kao što je polazak u školu, posebno su važna. To su trenutci u kojima se dijete susreće s novom okolinom u kojoj će biti izloženo pitanjima o sebi i svojoj obitelji. U takvim je razdobljima važno poticati dijete na razgovor i pripremiti ga na nove okolnosti.

Polaskom u školu dijete upoznaje različite ljude s kojima će s vremenom dijeliti sve više informacija o sebi i svojoj obitelji. Dobro ga je pripremiti na moguća pitanja vršnjaka, a učitelje i stručne suradnike upoznati s temom posvojenja i načinom na koji se o posvojenju razgovara.

Vi i vaše dijete možete zajedno uvježbati nekoliko odgovora na moguća pitanja iz okoline. Pritom dijete treba znati da **ne mora odgovarati na pitanja drugih ako to ne želi.**

Djeca te dobi dobro razumiju da obitelji mogu nastati na različite načine. Shvaćaju da rođenje i posvojenje nisu isto te razumiju da posvojenju prethodi napuštanje. Zato je moguće da se raniji pozitivni osjećaji pretvore u prve male nesigurnosti, osjećaj gubitka i tugovanja za biološkim roditeljima. Može se dogoditi da djeca maštaju o svojim biološkim roditeljima i zamišljaju ih kao prinčeve, kraljice ili dobre vile koje će im pomoći kada im je teško. Toga se ne treba bojati jer nije usmjereno protiv roditelja, već je način na koji si djeca pokušavaju olakšati osjećaje koje proživljavaju.

Moguće je da vaše dijete:

- Prvi put ili ponovno žaluje za biološkim roditeljima.
- Romantizira biološke roditelje.
- Osjeća uznemirenost jer se razlikuje od druge djece.
- Postavlja pitanja tipa *Zašto sam posvojen?, Gdje su mi biološki roditelji?*
- Ne pokazuje znakove žalovanja ili znatiželje o temi posvojenja, što ne znači da ga to ne zanima ili ne muči.

U tom razdoblju djeca razvijaju suosjećanje prema drugima, pa se mnoga od njih počinju brinuti za roditelje - kako za one koji su ih posvojili, tako i za biološke roditelje. Počinju shvaćati da posvojenju uvijek prethodi gubitak (biološke obitelji, udomitelja, poznatih mirisa i okusa itd.).

To je dobar pokazatelj da je dijete spremno za dublje razgovore o događajima iz svojega života, o razlozima za posvojenje i osjećajima koji ga prate. U tom razdoblju roditelji trebaju pokazati mnogo razumijevanja, podrške, strpljenja i spremnosti da se nose s djetetovim, ali i sa svojim osjećajima.

Djeca u dobi od 10 do 14 godina

Ako ste već dugo zajedno, vaše je dijete vjerojatno već potpuno sigurno u to da s vama, svojim roditeljima, čini obitelj. Svjesno je u da pripada vašoj obitelji te da vam se može povjeriti kada mu je teško. Pritom treba znati da svaka razvojna faza djetetu donosi mnogo promjena i da se iznova nameću brojna pitanja o posvojenju, svaki put na drugačiji način. Uz to djeca ponovno mogu prolaziti tugovanje zbog gubitka.

Djeca te dobi:

- Razumiju što se sve podrazumijeva pod posvojenjem.
- Prihvaćaju postojanje dvaju parova roditelja i imaju ambivalentan odnos prema njima.
- Povremeno osjećaju gubitak bioloških roditelja i tugu za njima.
- Traže dublje odgovore na pitanje *Zašto?*
- Javlja im se potreba za traženjem bioloških roditelja.
- Mogu imati poljuljano samopouzdanje zbog ranoga napuštanja.
- Integriraju posvojenje kao dio svojega identiteta.

Djeca u dobi od 14 do 18 godina

U tom razdoblju mladi su zaokupljeni oblikovanjem svojega identiteta, pri čemu posvojenje predstavlja dodatan izazov.

Na početku adolescencije mladi traže više informacija o sebi i svojemu porijeklu, povećava im se zanimanje za biološke roditelje, a pitanje vlastitoga identiteta i pripadnosti postaje najvažnije pitanje. Javlja se potreba da razumiju što im se dogodilo te da preispitaju i preslože predodžbe koje imaju o sebi i svijetu. U tom su razdoblju vrlo česte krize jer to nisu jednostavna pitanja ni za odraslu osobu.

Ako pitanja na koja traže odgovore ostanu neodgovorena, djeca te dobi teško će prihvatiti sebe i svoje iskustvo u potpunosti. To može loše utjecati na period kada kao mlađe odrasle osobe budu započinjala odgovoran život i kada se budu suočavala sa zahtjevima koje takav život nosi (npr. završetak školovanja, zaposlenje, zasnivanje vlastite obitelji).

Iako su u tom razdoblju djeca usmjerenija na vršnjake, važno je ostavljati mjesta prilikama za razgovor o posvojenju i djetetovim osjećajima u vezi s tim. Zbog želje za traženjem bioloških roditelja kod mladih se javlja niz osjećaja zbog kojih im je teško otvoriti se roditeljima. Mogu osjećati grižnju savjesti, krivnju, sram ili strah te misliti da će povrijediti roditelje zbog potrebe za pronalaskom bioloških korijena i odgovora o sebi.

Želja za potragom najčešće je želja za boljim upoznavanjem sebe, nikako za vašom zamjenom. Ako tomu pristupate otvorena srca i s razumijevanjem, znači da pružate djetetu podršku u teškome razdoblju te da stvarate priliku da se vaš odnos dodatno poboljša.

Potaknite razgovor o identitetu i želji za pronalaskom djetetovih bioloških korijena.

Pokažite djetetu da ste mu podrška i da s vama može otvoreno razgovarati o tome.

Naglasite da ne mora brinuti o vašim osjećajima jer vi znate da mogu voljeti oba para roditelja.

Važno je znati:

Potraga za biološkim roditeljima prirodna je potreba djece da bolje upoznaju sebe te da dobiju odgovore na pitanja o kojima već dugo razmišljaju.

Ako smo uz svoje dijete kada razmišlja o potrazi za biološkim roditeljima, kada traga za njima ili ih upoznaje, moći ćemo mu pomoći da se nosi s ishodima tih događaja. Ako planirate biti uz dijete kada bude rješavalo probleme u prijateljstvima i ljubavi, zašto bi u ovom slučaju bilo drugačije?

Djeca te dobi:

- Imaju jaku želju za povezivanjem s korijenima.
- Mogu idealizirati biološke roditelje.
- Gubitak bioloških roditelja doživljavaju kao gubitak dijela sebe.
- U procesu razvoja i izgradnje identiteta zanimaju se za karakteristike i izgled bioloških roditelja.
- Ponovno prolaze kroz svoju priču.
- Svjesna su da su fizički drugačija od obitelji, što može potaknuti pitanje pripadnosti.
- Formiraju svoj identitet u čemu značajnu ulogu ima i posvojenje.
- Razmišljaju o traženju bioloških roditelja te o susretu s njima.

KORISNI IZRAZI

U razgovoru s djetetom važno je pokazati da ga poštujemo i prihvaćamo u potpunosti. Pritom trebamo biti svjesni kako život djeteta ne počinje u trenutku kada je ono postalo dijelom naše obitelji. Djetetova prošlost, biološko naslijeđe i biološki roditelji te sve osobe koje su o njemu brinule njegov su dio te ga određuju kao osobu.

Prije razgovora s djetetom razmislite o vlastitim stavovima i osjećajima o njegovoj prošlosti i biološkim roditeljima. Ako su vaši osjećaji prema tom dijelu djetetove prošlosti negativni, dijete će to osjetiti. Zato je važno usvojiti stav koji poštuje djetetovo porijeklo i njegove biološke roditelje. Takvim ćemo stavom pomoći djetetu da izgradi pozitivnu sliku o sebi samome.

Djetetova slika o biološkim roditeljima služit će mu u izgradnji identiteta i slike o sebi. Ako ta slika bude loša, dijete će i sebe doživljavati takvim.

U nastavku teksta donosimo nekoliko korisnih izraza i iskaza, s kojima možete upoznati i osobe iz okoline.

- **Mama i tata** – To ste vi.
- **Biološka mama** – To je mama koja je rodila dijete. Koristite se i pojmovima *biološki tata, biološka obitelj*. Ti su izrazi jasni i točni.
- Kada dijete kaže: *Moja me prava mama nije željela,* recite: *Mama koja te rodila nije se mogla brinuti o djetetu.*
- **Pogrdne riječi za biološku mamu odnosno roditelje ne postoje!** *Postupci bioloških roditelja nisu uvijek bili dobri, ali u danoj situaciji i uvjetima trudili su se najbolje što su mogli.*
- Kada dijete pita: *Koliko ću ostati ovdje?*, odgovorite mu: *Ovdje si zauvijek.*
- Kada dijete izjavi: *Želio bih jednoga dana potražiti svoju biološku mamu,* uzvratite: *Mi ćemo ti u tome pomoći, nisi sam.*

U svim razgovorima o posvojenju poštujte pravo djeteta na privatnost! Priča vašega djeteta njegova je priča. Ono odlučuje što drugi o njoj trebaju znati!

Različitost je bogatstvo

Ideja različitosti djetetu se može objasniti ovim primjerom:

Zamisli da postoji samo jedan narod, jedno mišljenje, jedna vrsta glazbe ili jedna vrsta odjeće - svijet bi brzo postao dosadno i tužno mjesto bez puno mogućnosti izbora i napretka. Primjerice, u odabiru prijatelja ili prijateljice odnosno partnera ili partnerice ne bi imao između čega birati - sve bi bilo isto. Zato je različitost tako važna i poticajna.

DODATNI SAVJETI

ŠTO JOŠ MOŽE POMOĆI?

Korištenje uobičajenim svakodnevnim situacijama za početak razgovora

Emisija o životinjama, slučajni prolaznik ili prolaznica s djetetom, ulična mačka s mačićima, animirani film na televiziji, poznanici koji čekaju na rođenje djeteta i sl. mogu poslužiti kao dobar povod za početak razgovora o vrstama obitelji, njihovim različitostima, rođenju i posvojenju.

Povezivanje s drugim posvojiteljskim obiteljima

Važno je omogućiti djetetu druženje s drugom djecom koja imaju iskustvo posvojenja. U takvome okruženju dijete se neće osjećati samim, izoliranim i različitim. Pritom će i roditelji dobiti dodatnu potporu.

Udruga Adopta organizira druženja za posvojiteljske obitelji na kojima se okupljaju djeca različitih uzrasta.

Suradnja sa školama, vrtićima i njihovim stručnim suradnicima

Veliku potporu mogu pružiti i odgajatelji, učitelji i osoblje u školama i vrtićima. Uputite ih u specifičnosti posvojenja te ih upoznajte s potrebama svojega djeteta, posebice s onim potrebama u razdoblju adaptacije. Tako će bolje razumjeti vašu situaciju te će svoj pristup moći bolje prilagoditi vašemu djetetu. Upoznajte ih s izrazima kojima bi se mogli koristiti (npr. *biološka obitelj, biološka majka*), potaknite ih da kod djece osvjeste da postoje različitosti te ih podsjetite na pravo na privatnost informacija vašega djeteta.

Dodatan savjet: Posvojenoj djeci neki sadržaji mogu biti posebno teški, npr. crtanje obiteljskoga stabla, lektira s likovima napuštene djece i sl. Na vrijeme upozorite na to učitelje i profesore.

Priče, filmovi i druga didaktička sredstva

Razgovor se može lakše započeti uz **slikovnice** u kojima su zastupljene teme posvojenja. Takve su primjerice *S tobom smo postali obitelj, Sve je to obitelj!, Mama za Koka, Knjiga o obitelji, Pinokio, Šegrt Hlapić, Superman*.

Dodatan savjet: Izradite slikovnicu u kojoj je vaše dijete glavni lik. Ispričajte u njoj djetetovu priču o posvojenju. Obogatite je djetetovim riječima, izjavama, crtežima i fotografijama.

Postoje **crtani i igrani filmovi** u kojima su zastupljene teme posvojenja. Prije nego što filmove prikažete djeci, sami ih pogledajte kako biste bili sigurni da nema uznemirujućih scena, tj. onih koje bi posvojenje mogle prikazati u krivome svjetlu!

Igranje uloga *(Role playing)*

Vježbajte s djecom kako odgovarati i reagirati na moguće negativne situacije. Kada se dijete bude osjećalo ugodno i neopterećeno činjenicom da je posvojeno, može ga se početi pripremati i na moguće negativne reakcije okoline. Dobro je da dijete zna kakva mu pitanja drugi mogu postaviti te da bude spremno na njih odgovoriti. Djetetove vršnjake zasigurno će zanimati zašto je njegova obitelj drugačija i koji je roditelj *pravi*. Odgovori koje dijete može dati na ta pitanja brojni su, ali postoje oni odgovori s kojima se dijete osjeća najugodnije.

ŠTO KADA SE DIJETE TEŠKO NOSI S ČINJENICOM DA JE POSVOJENO?

Svako dijete drugačije reagira na činjenicu da je posvojeno. Nekoj djeci treba više vremena da to prihvate, dok će druga tu činjenicu prihvatiti brže. O djetetovoj dobi, ranijim iskustvima, o osobnosti djeteta, vašoj otvorenosti za razgovor, o reakcijama okoline i vršnjaka te o životnim situacijama ovisi kako će dijete prihvatiti posvojenje.

Za razliku od odraslih djeca su manje svjesna svojih osjećaja te ih teško mogu verbalizirati i pokazati na pravi način. Mogu se osjećati tužno, preplašeno, odbačeno i osramoćeno, a umjesto povlačenjem reagirati upravo suprotno - otvorenim iskazivanjem nezadovoljstva i neprimjerenim ponašanjem. Treba prepoznati da se dijete nosi s teškim osjećajima te mu pružiti osjećaj prihvaćanja, razumijevanja i podrške.

Sve što se događa prije posvojenja, za vrijeme posvojenje i poslije njega vrlo je emotivno, intenzivno i operativno zahtjevno. Svako roditeljstvo nosi niz situacija i izazova s kojima se ponekad teško nositi. Važno je imati na umu da posvojenje prate dodatne specifičnosti o kojima treba posebno brinuti (npr. dob djeteta, stvaranje privrženosti, ranija iskustva). Ako čitate ovu brošuru, vjerujemo da je i to jedan od načina na koji se trudite biti još bolji roditelj. Međutim ponekad roditeljska briga, trud i nastojanja nisu dovoljni. Tada se preporučuje da se potraži pomoć stručne osobe. Nemojte misliti da je traženje pomoći znak vaše slabosti ili nesposobnosti kao roditelja – naprotiv! **Roditelj koji traži pomoć za sebe i za svoje dijete odgovoran je i sposoban roditelj!**

ZA KRAJ...

Svako od nas poseban je na svoj način, a razlikujemo se već od prvoga plača. Svatko od nas gradi obitelj po svojoj mjeri.

Svaka je obitelj drugačija. Obitelji se razlikuju po broju članova, mogu se razlikovati po rasi, etničkoj pripadnosti i još mnogočemu. Možda je nemoguće dati jednoznačan odgovor na pitanje kako razgovarati s djetetom o posebnostima vaše obitelji. No ono što je za svaku obitelj važno jesu ljubav, poštovanje, prihvaćanje, razumijevanje, opraštanje… Također ne postoje savršeni roditelji, svi ponekad griješimo i to je u redu. Griješeći, dobivamo priliku naučiti nešto o sebi i steći iskustvo koje će nam pomoći da zajedno s obitelji prebrodimo životne teškoće. Za roditeljstvo su potrebni velika hrabrost, strpljenje i prije svega nesebičnost. Ako probleme prihvaćamo kao izazove, lakše ćemo potražiti moguća rješenja i krug podrške.

Cilj je ove brošure osnažiti vas i pripremiti da se hrabro nosite s izazovima roditeljstva. No odgovore na sva ključna pitanja znate samo vi i vaše dijete. Stoga je vrijeme da započnete razgovor.

!

Organizacije i institucije kojima se možete obratiti za pomoć:

ADOPTA, udruga za potporu posvajanju
www.adopta.hr
info@adopta.hr
01/ 3877 412

ADOPTINA infoMAPA – tražilica usluga namijenjenih posvojiteljskoj zajednici
www.adopta.hr/**infoMAPA**

PARTNERI

PROJEKT PROVODI:
Roditelji u akciji – Roda

PARTNERI NA PROJEKTU:
Adopta – Udruga za potporu posvajanju
Nova cesta 4, Zagreb
T +385 (0) 13877412, **E** info@adopta.hr
www.adopta.hr

Let - Udruga za unapređenje kvalitete življenja
Sokolgradska 86, 10000 Zagreb, Hrvatska
T + 385 (0)1 5803 726, **E** let@udruga-let.hr, **F** + 385 (0)1 5803 726

SURADNICI:
Zagreb Pride
Meštrovićev trg 2, 10000 Zagreb
T +385(0)1 580 65 60, **E** info@zagreb-pride.net

UGOVORNA TIJELA:
Vlada Republike Hrvatske
Ured za udruge
https://udruge.gov.hr

Središnja agencija za financiranje i ugovaranje
www.safu.hr/hr

IMPRESUM

KALEIDOSKOP

unapređenje prava djece u različitim obiteljima za tolerantno društvo

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost udruge Roditelji u akciji – Roda

PROJEKT PROVODI: Roditelji u akciji - Roda, Čanićeva 14, 10000 Zagreb
T (01) 61 77 500, **F** (01) 61 77 510, **E** roda@roda.hr, www.roda.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija u okviru programa IPA, komponenta Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija za 2012. godinu.

GRANT CONTRACT 2012-01-35-010210.

Projekt je ugovoren u sklopu EU programa dodjele bespovratnih sredstava IPA 2012 Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za osiguravanje djelotvorne provedbe standarda EU u ostvarenju ljudskih prava.

AUTORICE: Petra Matković i Diana Topčić-Rosenberg
UREDNICA: Jasmina Kolić
LEKTORICA: Iva Nazalević Čučević
ILUSTRACIJE: Kristina Kolar, 6g.; Dora Plužarić, 7g.; Petar Jelkić, 6g.; Jakov Peršić, 6g.; Karlo Gašparić, 6g.; Matej Belec, 5g.
NASLOVNICA: Numbi Kasongo, 7g.
GRAFIČKO OBLIKOVANJE I TISAK: ACT PrintLab
NAKLADA: 300 primjeraka
IZDAVAČ: Udruga Roditelji u akciji – Roda

Zagreb, svibanj 2016.

PETAR, 6 GOD

BRAT
BAKA
JA
TATA

KALEIDOSKOP

unapređenje prava djece u različitim obiteljima za tolerantno društvo

Projekt provodi:

RODA | roditelji u akciji |

Partneri:

adopta Udruga za potporu posvajanju

LET UDRUGA ZA UNAPREĐENJE KVALITETE ŽIVLJENJA

Suradnici:

ZAGREB PRIDE

Ugovorno tijelo:

safu | SREDIŠNJA AGENCIJA ZA FINANCIRANJE I UGOVARANJE

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Ovaj projekt sufinancira Ured za udruge Vlade RH

Projekt financira Europska unija u okviru programa IPA,
komponenta Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija za 2012. godinu.

ISBN : 978-953-8131-01-1

Stajališta izražena u ovoj publikaciji isključiva su odgovornost udruge Roditelji u akciji - Roda.